

Szubjektív önéletrajz

1984-ben érettségiztem a Fazekas matematika tagozatán. Osztályfőnököm Leányfalvi Gyöngyi, matematika tanárain Vincze Márta és Surányi László voltak. Az itt eltöltött évek alapvetően határozták meg későbbi pályámat, és nélkülük ma nem lennék az, aki vagyok. Az 1984/C osztályból hárman gondoltuk úgy, hogy a fizika a legérdekesebb dolog a világon. Rajtam kívül Horváth Ákos még igen, Beleznyai Ákos viszont már nincs a pályán. Érettségi után részt vettem a svédországi Sigtunában a 15. Nemzetközi Fizikai Diákolimpián, ahol harmadik díjat kaptam. Ebben az évben az Eötvös verseny is jól sikerült, második díjjal térhettem vissza a laktanyába. 1985 nyaráig ugyanis az akkor kötelező katonai szolgálatot teljesítettem a Zala megyei Lentiben. Húsz év távlatából visszatekintve erre az évre leginkább csak a pozitívan megélt élmények jutnak az eszembe. Túlmenően azon, hogy ez egy jól ismert pszichológiai effektus, valóban voltak életre szóló kellemes emlékeim: elsősorban az előfelvételi katonákból alakult Vivace Kamarakórus kalandos életére gondolok szívesen vissza. „Csak semmi hallelúja!” – adta parancsba Tunya őrnagy elvtárs, a politikai tiszt, és erre jó oka volt, hiszen a kórusunk a harci morált elsősorban néger spirituálék éneklésével kívánta emelni. Számos, ma is jó barátom származik ebből az időszakból, akikkel a sorsom későbbi szakmai pályám során is szorosan összefonódott.

Az ELTE fizikus szakára 1985-től 1990-ig jártam. Akkoriban a TTK kampusza még az Astoriánál volt. Ez az öt év viszonylag eseménytelenül telt, életemet sokkal inkább a zene, mint a fizika szervezte. Ez azért nem akadályozott meg abban, hogy kétszer első díjat nyerjek az Ortway versenyen. Bár ekkortájt leginkább a részecske- és asztrofizika érdekelt, diplomamunkámat végül is elméleti szilárdtestfizikából írtam Sólyom Jenő akadémikus vezetésével. A választást, bár elsősorban véletlen események egybeesésén múltott, azóta sem bántam meg. Ma már kifejezetten úgy gondolom, hogy egy fiatal indulásakor a konkrét téma jelentősége másodlagos a témavezető személye mögött. 1991-ben megnősültem, feleségemet egy kórustáborban ismertem meg.

A diploma megszerzése után lehetőségem nyílt, hogy korábbi témavezetőmmel a doktori fokozat megszerzése céljából is együtt dolgozhassak a KFKI-ban. Doktori fokozatomat a kvantum spinláncok alacsonyenergiás viselkedéséről szóló értékezésemmel nyertem el 1994-ben. A rendszerváltást követően a magyar fizika elsődleges fellegváraként nyilvántartott KFKI részekre bomlott és én automatikusan az egyik jogutód, az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézetéhez (SZFKI) kerültem. Ez azóta is állandó munkahelyem. A 94-ben szerzett egyetemi doktori fokozatomat később, az új minősítési rendszer bevezetésekor a PhD fokozattal tették egyenértékűvé.

Közben 1992-ben megszületett a lányom, Johanna.

Egy fiatal kutató életének kétségkívül jelentős állomása a PhD utáni un. posztdoktori időszak, amelyet ha lehet, érdemes külföldön, a lehetőségek és a szakmai szempontok alapján kiválasztott kutatócsoportban eltölteni. Én több lehetőség közül 1994 őszen egy svájci állásajánlatot fogadtam el, és családotul Lausanne-ba költöztünk. Lausanne-i témavezetőm, Erdős Pál, a 40-es évek végén hagyta el Magyarországot, és csoportjában rendszeresen dolgoztak magyar fizikusok. Névrokonsága a híres matematikussal számos multságos félreértés forrása volt. Bár van Erdős Pállal közös cikkem az „Erdős számom”, sajnos, mégsem 1.

Lausanne-i tevékenységem eleinte a korábbi irányvonalat követte: erősen korrelált kvantum spin-ill. elektronmodelleken dolgoztam. Ezzel kapcsolatos munkáimért 1995-ben elnyertem az MTA Ifjúsági Díját. Később, témavezetőm nyomására egyre több időt töltöttem különböző elméleti biológiai problémákon való gondolkodással. Elsősorban a sejtek differenciálódásával kapcsolatos biológiai mintázatképződés érdekelt minket. A témaváltás mindig nehéz és fájdalmas dolog. Évek telnek el, mire az ember az új területen többé-kevésbé otthonosan kezdi érezni magát. Mégis megéri, hiszen egy új terület megismerése rendkívül inspiráló és a távoli területeken szerzett tapasztalat általában újszerű, konstruktív gondolatok forrása.

1998 februárjában, mintegy három és fél év svájci élet után a család, immár kiegészülve a fiammal, Olivérrel, Angliába költözött. Második posztdoktori állásomat a Cambridge-i Egyetem Cavendish Laboratóriumában, Peter Littlewood vezetésével nyertem el. Az új állás ismét témaváltást ígért, végül azonban a helyzet úgy alakult, hogy hagytak a korábbi témáimon dolgozni és publikálni. Ezt persze úgy is lehet interpretálni, hogy nem sikerült integrálódni a cambridge-i csoportba, és végül ez, és egyéb külső körülmények, mint például az angol adóhivatal meglepő jogszabály-értelmezése oda vezetett, hogy egy év után a család úgy döntött, hogy a felkínált hosszabbítás ellenére visszatérünk Magyarországra.

1999-től ismét az MTA SZFKI-ban dolgozom tudományos főmunkatársi beosztásban. Kutatási érdeklődésemben egyre nagyobb hangsúllyal szerepelnek interdiszciplináris témák, ezeket a területeket az utóbbi években ökonofizika ill. szociofizika néven emlegetik. A területet művelő fizikusok általános várakozása, hogy a fizika, elsősorban a statisztikus fizika, eszköztára sikerrel alkalmazható a gazdaság- és társadalomtudomány számos, jelentős elméleti kihívást jelentő, komplex problémájának a megoldásában. Ezzel összefüggésben 2003-ban egy évig a fontainebleau-i INSEAD üzleti főiskola tudomány kutatója voltam félállásban.

2005-ig mintegy 25 nemzetközi folyóiratban megjelent cikket írtam, melyek tudományos viszhangja jónak mondható. Munkám elismeréseként 2002-ben megkaptam az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Jánossy Díját. Kutatásaimat támogatja az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA), a Nemzeti Kutatásfejlesztési Program (NKFP), három évig voltam Bolyai ösztöndíjas. Évek óta én szervezem az SZFKI intézeti szemináriumait, rendeztem hazai és nemzetközi konferenciákat, és titkára vagyok az Eötvös Társulat Statisztikus Fizikai Szakcsoportjának. 2005-ben sikerrel mentem keresztül az SZFKI habilitációs procedúráján, és ezzel az intézet állandó munkatársává váltam.

A gimnáziumi évek az ember későbbi életpályájának szempontjából különös jelentőséggel bírnak.

Az az indítás, amit én a Fazekasban kaptam, egy életre meghatározta a világhoz és a tudományhoz való hozzáállásomat. A Fazekásra mindig büszkeséggel és szeretettel gondolok.

A Fazekasban kezdődött...

Hiába füröszted önmagadban,
Csak másban moshatod meg arcodat.
Légy egy fűszálon a pici él
S nagyobb leszel a világ tengelyénél.

(József Attila: *Nem én kiáltok*; részlet, 1924 első fele)